

23. oktober 2025

Dagsorden, referat til møde i Kystvandrådet for Vadehavet d. 23. oktober 2025

Deltagere:

Peter Saabye Simonsen	Nationalpark Vadehavet
Inger Jensen	Danmarks Naturfredningsforening
Kåre Fly Andersen	Jysk Landboforening
Stine Bundgaard Pedersen	Ribe Digelav
Henrik Jessen	Spiras
Flemming Gertz	fagperson i SEGES
Niels Fischer-Nielsen	medlem af byrådet i Fanø Kommune
Ole Juul Pedersen	fagperson i Esbjerg Kommune
Jonas Beck Petersen	fagperson i Esbjerg Kommune
Poul Kjær	medlem af byrådet i Tønder Kommune
Jens Yde	leder i Tønder Kommune
Jesper Moeskær Laursen	fagperson i Tønder Kommune
Preben Friis-Hauge	formand for Kystvandrådet og medlem af byrådet i Varde Kommune
Klaus Bertram Fries	leder i Varde Kommune
Flemming Sørensen	fagperson i Varde Kommune
Anne Houmand	projektleder i Kystvandrådets sekretariat i Varde Kommune (referent).

Afbud:

Kim Fischer	Dansk Ornitologisk Forening
Birgitte Loof Schmidt	Friluftsrådet
Torben Hansen	Dansk Sportsfiskerforbund
Antoni Stenger	Sønderjyske Vandløb
Søren Hjortsø Kristensen	Leder i Esbjerg Kommune
Jørgen Alquist	medlem af byrådet i Esbjerg Kommune
Jan Bøge Sørensen	leder i Fanø Kommune
Flemming Just	Nationalpark Vadehavet.

Dagsorden	Referat
Velkomst og godkendelse af dagsorden v/ Preben Friis-Hauge	Den udsendte dagsorden blev godkendt med bemærkning fra DN om at de finder oplægget om målemetoder i Vadehavet overflødigt.
Status fra de lokale treparter v/ Sally Huntingford	Sally Huntingford fra Vejen Kommune gav en statusrapport fra den lokale trepart for Vadehavet.

Dagsorden	Referat
	11 kommuner har arbejdet med omlægningsplaner for vandoplandet til Vadehavets forskellige dyb. Der er meget forskellige indsatsbehov i de enkelte dyb. Der er planlagt 273 tons kvælstofreduktion fra Kruså/Vidå til trods for at indsatsbehovet i Lister Dyb er på 0. Og i Grådyb er der planlagt for dobbelt så meget som indsatsbehovet. Dette hænger sammen med en stor villighed fra lodsejernes side samt at vandoplandet til Grådyb har meget tørvejord. Tilgangen er baseret på frivillighed, derfor er lodsejerne den vigtigste omdrejningsakse. Mange kommuner startede i foråret med at holde "tegnemøder", hvor lodsejerne tegnede de af deres arealer ind, som de finder egnede. Derefter har en del kommuner holdt opfølgende møder vedr. de arealer der blev tegnet ind i foråret. Denne tilgang fik en meget positiv modtagelse. Den politiske diskussion har omfattet tidsplan, lodsejerinddragelse og hvordan vi får så meget natur ind som muligt. Naturdrøftelserne startede først omkring sommerferien, fordi der var så stor fokus på at få opstartet lodsejerdialogerne. Men det er lykkedes at finde store, sammenhængende områder til omlægning, hvorved det bliver muligt at få naturindhold ind samtidig med vådområdeprojekterne. Vi afventer desuden en biodiversitetslov. Omlægningsplanerne i Vadehavet godkendes i den lokale trepart for Vadehavet d. 3/11 og i den lokale trepart for Vidå/Kruså d. 27/10. <u>Spørgsmål</u> <i>Landmændene får for lidt i erstatning for deres jord, er det derfor overhovedet realistisk at nå i mål med omlægningerne?</i> Det vil være en relevant problemstilling, men der er flere potentialer, fx de mange såkaldte små fast-track områder, som ikke er blevet lagt i omlægningsplanen. Erstatningsjord er også interessant for lodsejerne, så

Dagsorden	Referat
	jordfordelingsarbejdet bliver afgørende. Opgaven var i første omgang at lave en omlægningsplan, derefter må vi håndtere den konkrete implementering ift. hvad der viser sig at kunne lade sig gøre. Jordfordeling er en krumtap, som SGAV og Geodatastyrelsen vil skulle arbejde rigtig meget med. <i>Opfordring til den lokale trepart: den bør lægge op til at der sker en prioritering af de projekter, der ligger i omlægningsplanen, så SGAV får at vide, hvilke projekter der har særlig stor interesse og opbakning i lokalområderne.</i> Trepartens sekretariat tager dette med videre.
Oplæg om ålegræsprojekt v/ Xenia Salomonsen	Emne: Nationalpark Vadehavets kommende ålegræsprojekt Der findes to typer ålegræs i Vadehavet. Det er en blomsterplante, som spredes ved frøspredning og vegetativ vækst. Ålegræsset er godt på flere måder: • CO₂-optag • Binder næringsstoffer • Øget biodiversitet • Øget artsantal • Øget modstandsdygtighed • Buffer ift. bølger • Stabiliserer havbunden • Føde for fugle som knortegås. Udbredelsen af Ålegræs er mindsket i dele af Vadehavet. Man ved ikke hvorfor. Hollandske forskere har høstet ålegræsfrø i år og tidligere år, som de forsøger at plante i områder af den hollandske del af Vadehavet. Projekt Nationalpark Vadehavet vil gerne teste en småskala-transplantation af ålegræsarten z.noltii, som måske kan

Dagsorden	Referat
	blive til en storskala-udplantning på et senere tidspunkt. Organisering: • Nationalpark Vadehavet • Århus Universitet (Birgit Olesen) • Hollandsk firma (Specialiseret i ålegræs udplantninger) Faglige sparringspartnere: • Københavns Universitet • SGAV • m.fl. Projektet koster ca. 600.000 kr. at gennemføre. Finansieringen er ikke på plads endnu <u>Spørgsmål</u> <i>Hvad er årsagen til at SDU ikke deltager?</i> Det er blevet drøftet med SDU og det har vist sig, at den største ekspertise lå hos AU og KU. <i>Er budgettet for projektet færdigt?</i> Det er klar, vi mangler bare penge. • <i>Hvad skal projektet nytte?</i> CO₂-optag • Binder næringsstoffer • Øget biodiversitet • Øget artsantal • Øget modstandsdygtighed • Buffer ift. bølger • Stabiliserer havbunden • Føde for fugle som knortegås. Konklusion fra kystvandrådet: Når nationalparken har mulighed for at sende en ansøgning, kan kystvandrådet drøfte et evt. finansielt bidrag.

Dagsorden	Referat
Orientering om status på de to forsøgsprojekter v/ Ebbe Evendorf Høy	Grønnebæk Bæk: Effekt af flettede vandløbsforløb – kan det omsætte mere kvælstof? Grønnebæk Bæk er en del af Jels Å. Opstrøms er det blevet udrettet og rørlagt, men der er en flettet strækning nedstrøms. Finansiering af projektet er opnået via SGAVs forsøgsprojektpulje i 2025. Budgettet er 425.800 kr. Endelig afrapportering fra projektet skal foreligge senest 1. september 2026. Præ-hotspotanalyse - gennemgang af måledata i vandoplandet til Knudedyb: Gennemgang af målestationerne samt i hvilken grad der eksisterer overlappende tidsperioder. Indikationer indtil videre: Største mængder N kommer fra Ribe Å-systemet. Hjortvad Å er et hotspot. Største kvælstoftab er fra bakkeøerne. Finansiering af projektet er opnået via SGAVs forsøgsprojektpulje i 2025. Budgettet er 151.600 kr. Endelig afrapportering fra projektet skal foreligge senest ultimo 2025. <u>Spørgsmål</u> <i>Hvad skal analysens resultater bruges til i fremtiden?</i> Analyserapporten vil indeholde anbefalinger til fremtidige undersøgelser.

Dagsorden	Referat
Oplæg om målemetoder i Vadehavet v/ Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø	Oplæg ved Peter Kaarup, Camilla Kjærulff Lemming og Steen Schwærter fra SGAV. Undersøgelser i den marine del Miljøtilstanden bestemmes via planteplankton, bundfauna og forekomsten af Miljøfarlige Forurenende Stoffer (MFS). Vandprøver på målestationer tages 2 gange om måneden. 90 pct. fraktilen anvendes og tilstand vurderes ud fra en 6-årig periode. 90 pct. fraktilen bygger på en interkalibrering og en EU-kommissionsbeslutning og benyttes af alle landene omkring Nordsøen Bundfaunaprøver 1 gang årligt Forekomsten af Miljøfarlige Forurenende Stoffer bestemmes baseret på koncentration i fisk, blåmuslinger og sedimentet. Samlet økologisk tilstand er moderat til dårlig. Knude Dyb har den dårligste tilstand i Vadehavet. <u>Spørgsmål</u> <i>Er MFS et problem i både sediment, muslinger og fisk?</i> Ja, men det er svært at skaffe fisk til at måle på. Novana overvågning – stoftransport Grønne områder (på slide 11) er dækket af målinger, de røde er målelokaliteter. Ikke fysisk muligt at måle alle steder. Belastningsopgørelse i vandområdeplanerne beregnes via stykvis lineær regression.

Dagsorden	Referat
	Beregning af kystvandenens kvælstofmålbelastning er baseret på klorofyl og dybdeudbredelse af ålegræs. Opgørelse af indsatsbehov VP3 for hvert vandopland. Der fremskrives med allerede besluttede tiltag (AU laver fremskrivningen på basis af data fra kommunerne). Indsatsbehovet i Vadehavets dyb – se slide 17. Der er forskel i udledningen til de enkelte dyb samt forskelle i retentionen. Dette giver forskellen i indsatsbehov. I takt med at omlægningen af jorder gennemføres, udfases markreguleringen. Spørgsmål <i>Er der en plan for udvidelse ferskvandsdambrug?</i> Der ligger en plan for akvakulturerhvervet i DK. Udgangspunkt er at man gerne vil have mere akvakultur i et vist omfang. Derfor er effekten af dette medregnet. <i>Lokalt opleves det at der nedlægges dambrug.</i> <i>Robustheden af interkalibreringen: Har man samme antal eller færre målinger nu ift. tidligere?</i> Interkalibreringen er ca. 15 år gammel. Vi kender ikke antal målinger før i tiden. <i>Har datamængden været en del af interkalibreringen, så det siger noget om robustheden i kalibreringen?</i> Det er resultatet af en meget omfattende og omhyggelig proces, som strakte sig over flere år. Der er senere sket en international evaluering af beregningsmetoderne. Der har ikke været kritik af 90 pct. fraktilen i den forbindelse. <i>Måske har der ikke været særlig fokus på 90 pct. fraktilen? Er det en hensigtsmæssig metode?</i> <i>Jacob Carstensen vurderer at det er det ikke. Man</i>

Dagsorden	Referat
	<i>burde evaluere om man kan blive enige om, hvorvidt metoden er tilfredsstillende.</i> Det er forskernes vurdering (dem der arbejder med metoden), at 90 pct. fraktilen og middelværdien vil resultere i nogenlunde de samme indsatsbehov. Det vil være meget omfattende og tidskrævende at ændre målemetoden. <i>Vi er bekymrede over at antal målinger til basis for interkalibrering ikke er kendt. Det er besluttet at landene skal mødes og arbejde med interkalibreringen. Hvor ofte mødes landene og kan man få aktindsigt?</i> Der er et samarbejde med tyske kolleger på området, hvor man også drøfter datagrundlag. <i>Genberegninger ifm. med strengere krav til spildevandsrensning: Hvor meget vil det flytte?</i> Dette håndteres af Miljøministeriet. Punktkildeudledningen er meget lav og derfor vil ændringer i krav ikke have den store betydning/vægt. SGAV sender opgørelse over punktkilder – <i>de er vedlagt med dette referat /ah.</i> Rådet forventer at drøfte 90 pct. fraktilen endnu en gang på et senere tidspunkt.
Evt.	Forslag til næste mødes emner medsendes referatet. Sekretariatet modtaget gerne bemærkninger til emnerne.